

Asia: VN/27014/2024

Hallituksen esitys Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on pyytänyt oikeuskanslerilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen perustamista. Keskus sijoitettaisiin hallinnollisesti ympäristöministeriön yhteyteen. Keskus ottaisi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen lakisääteiset tehtävät vastattavakseen. Laissa säädettäisiin keskuksen tehtävistä sekä johtamisesta ja ratkaisuvallasta.

Totean luonnoksesta lausuntonani seuraavan.

Esityksen perusteluissa todetaan, että keskus olisi riippumaton ja itsenäinen. Nähdäkseni keskus ei kuitenkaan ole riippumaton sanan varsinaisessa merkityksessä, eikä tällaisen keskuksen perustaminen riippumattomaksi toimielimeksi ole edes tarpeen. Esityksessä jää säännösperusteisesti kuitenkin avoimeksi, mikä on keskuksen suhde ympäristöministeriöön, jonka yhteyteen se perustetaan. Lakiehdotuksen 3 §:ssä on ratkaisuvalltaa annettu

nimenomaan keskuksen johtajalle, mutta toisaalta samassa pykälässä viitataan myös ympäristöministeriön työjärjestykseen. Keskuksen asemaa suhteessa ympäristöministeriöön olisi syytä vielä täsmentää.

Lisäksi esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa pitäisi käsitellä keskuksen suhdetta ministerivastuuseen ja perustuslaista johtuvaan ministerin asemaan sekä tätä kautta yhteyteen ympäristöministeriöön. Kun keskuksen henkilöstö on ympäristöministeriön henkilöstöä, olisi

rajanveto ja asema suhteessa ympäristöministeriöön ja johtaminen käsiteltävä esityksessä riittävän seikkaperäisesti ja systemaattisesti.

Säätämisympäristöperusteluissa on keskuksen osalta viitattu perustuslain 124 §:ään. Kun kyse on ympäristöministeriön yhteyteen perustettavasta keskuksella, on käsittääkseni selvää, että kyseessä on viranomaislain, joten kyseessä ei ole julkisen hallintotehtävän antaminen yksityiselle, ja tässä yhteydessä perustuslain 124 §:ään viittaaminen on tarpeetonta ja myös harhaanjohtavaa.

Lisäksi säätämisympäristöperusteluissa pitäisi käsitellä esitykseen sisältyviä asetustenantovaltuuksia.

Ehdotetun lain 4 §:n 2 momentissa esitettyä säännöstä siitä, että ympäristöministeriö saisi tämän lain nojalla toimivaltaa ryhtyä toimiin ennen tämän lain voimaan tulemistä, ei ole mahdollista säätää tällä tavalla. Perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Laki tulee voimaan vasta siinä määrättyinä voimaantuloajankohtana, joten lailla ei voida säätää siitä, mitä ennen sen voimaan tulemistä on voitu tai ei ole voitu tehdä.

Lakia ei voida määrätä noudatettavaksi ennen sen voimaantuloajankohtaa.

Ehdotetun lain 3 §:ssä on jonkun verran epätasaisuutta perustelujen ja säännöstekstin välillä, esimerkiksi säännöksessä sanotaan ”viideksi vuodeksi” ja perusteluissa ”enintään viideksi vuodeksi”. Nämä ovat eri asioita. Perusteluissa ei myöskään ole tarpeen täsmentää, missä valtioneuvoston asetuksessa asioista tullaan säätämään tarkemmin.

Avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (LE 7) 13 §:n 1 momentin viittaus valtioneuvustuslakiin tulisi muuttaa aineelliseen muotoon: ”Muutoksenhaussa keskuksen päätökseen noudatetaan, mitä valtioneuvustuslaissa säädetään.”

Yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokratiloissa annetun lain (LE 13) 15 §:n tarpeellisuutta ylipäätään tulisi vielä jatkovalmistelussa harkita. Hallintolain 53 a §:n 1 momentin mukaan hallintokantelun viranomaisen, siihen palvelussuhteessa olevan tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan menettelystä tai laiminlyönnistä saa tehdä toimintaa valvovalle viranomaiselle. Hallintolain 53 d §:ssä on säädetty muutoksenhakukiellosta. Ehdotetun säännöksen muotoilu on turhan avoin ja voi johtaa väärinkäsityksiin siitä, minkä toimijoiden menettelystä tai laiminlyönnistä kantelun voi tehdä, ja pykälä on kokonaisuudessaan hallintolain kanssa täysin päällekkäisenä tarpeetonta sääntelyä.

Nyholm Elina
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri